

D o E P A K

DuPAK DoePAK POPPENSPE(ELMUSEUM)KRUIJELKRANT NUMMER 5 DoePAK DuPAK

Een **dupák** (spreek uit: **do-pak**) is een stang- en trucpop. Het nummer met de dupák wordt in het Tsjechische en Slowaakse volkspopentheater met marionetten en stangpoppen altijd als toegift opgevoerd. De pop maakt sprongen waarbij zijn lijf beurtelings lang en kort wordt. Het is een truc die overeenkomt met het uitrekken en weer inkrimpen van de hals van de *Dood van Pierlala* in de poppenkast. Pierlala is een stokpop en wordt van onderaf gemanipuleerd; de dupák wordt als stangpop van bovenaf bewogen. Terwijl het rijzen van Pierlala's hals heel langzaam en onder doode stilte geschiedt, gaat het strekken en inkrimpen van de dupák razendsnel en met veel rumoer. Dupák betekent 'stampend'. De houten voeten zijn met lood verzwaard. Het lijf van de pop is een zak van stof. De stang waaraan de dupák hangt, gaat door de kop en het lijf heen en zit vast aan de houten heup. Het gat in de kop is iets wijder dan de dikte van de stang, waardoor de kop soepel op en neer gaat. Aan weerszijden van de kop van de dupák is een touw vastgemaakt. De touwtjes gaan omhoog en zijn bevestigd aan een speelhoutje. Door dit houtje op en neer te bewegen, rekt en krimpt het lappen lijf. De pop gaat als het ware door de knieën en voert weer op. Behalve springen kan de dupák ook om zijn as draaien; daarbij zwieren zijn armen wijd uit.

De hindernisloop

Doe mee met een spelletje. Het gezelschapsspel 'Le Saut des Barrières par le Célèbre Polichinelle' (spreek uit: **poliesjiene**) is in de negentiende eeuw in Frankrijk uitgegeven. Wij maakten er een herdruk van.

'De hindernisloop door de beroemde Polichinelle en zijn troep' wordt gespeeld met een spelbord, een dobbelsteen en zes acteurs van karton. Deze moet je eerst uitknippen en dubbelvouwen. De *commedia dell'arte*-karakters (spreek uit: **kommeedia-del-arte**) in het spel zijn *Pierrot* (spreek uit: **pjerroo**), *Pierrette*, *Polichinelle*, *mevrouw Polichinelle*, *Colombina* en *Arlequin* (spreek uit: **arlekien**). Een uitvergrote versie van het spel is in het museum aanwezig.

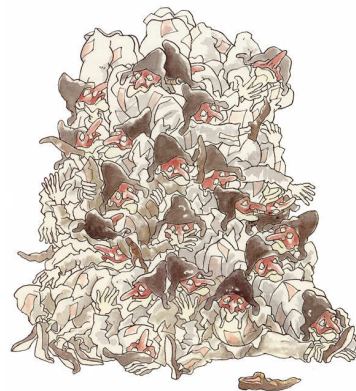
Wij stellen je graag in de gelegenheid het spel bij ons uit te proberen. Het is ook te koop in de museumwinkel. Daar vind je nog meer gezelschapsspellen, zoals een kwartetspel en *Jan z'n ganzenbord*.

Overvloed

Wie een lege maag heeft, droomt vaak van heerlijk eten en drinken, en krijgt al snel een visioen van een luilekkerland: het Land van *Kokanje*. In Napels en Rome vierden de mensen in vroeger eeuwen in de carnavals-tijd het feest van *Kokanje*, in het Italiaans *Cuccagna* (spreek uit: **koekanja**).

Wagens waren volgeladen met worsten, kazen, pasta, vis, brood, fruit en wijn. Begeleid door groepen feestende *gemaskerden*, onder wie altijd veel *Pulcinellen* (spreek uit: **poelstjienellen**) in hun witte kledij en bont uitgedoste *Harlekijnen*, reden de *Kokanjewagens* door de straten. Er werd gemusiceerd en gezongen. Het voedsel was bestemd voor de armen. Met carnaval kwam hun wens van een luilekkerland uit. Alleen zij – en echt niemand anders – mochten zich te goed doen aan de overvloed.

Poppenspe(e)lmuseum ©
Kerkweg 38 8193 KL Vorchten NL Tel.: +31(0)578 - 63 13 29 Fax: +31(0)578 - 56 06 21
www.poppenspelmuseum.nl www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl info@poppenspelmuseum.nl

Exposities

In het *Poppenspe(e)lmuseum* wordt van alles op het gebied van het *poppentheater* uit binnen- en buitenland tentoongesteld. Grappenmakers uit de nationale *poppenkasten*, zoals *Jan Klaassen* en zijn vele vrolijke vrienden, kun je in verschillende gedaanten bewonderen.

Op speelse wijze kom je in aanraking met de diverse verschijnselen van het poppen-, figuren- en *objecttheater*. Je treft er een bonte verzameling aan van *hand-, stang-, stok- en trekpoppes*, *marionetten*, *wayangfiguren*, *schimmenspelen*, *papieren theatertjes*, boeken, prenten, foto's en affiches. De collectie vormt de basis voor thema-exposities en velerlei activiteiten binnen en buiten het museum.

Zoek in het *poppentheater-abc* op onze **websites** naar de naam van een *clown* in het Indonesische wayangspel.

Het juiste antwoord is:
* *Nala Gareng*, dik mannetje met een knolneus;
* *Batman*, de vleermuisman.

Poppenkwartet

PAKjesavond (sinterklaasavond), kerst, een verjaardag of een ander festijn is hét moment om iemand – of jezelf – te verrassen met een cadeautje uit onze *Poppenspe(e)lmuseumwinkel*. Diverse posters, briefkaarten, documentatie – waaronder boeken en lesbrieven – stickers, spelletjes, *papieren theatertjes*, poppen en nog heel veel meer tref je daar aan.

Uniek is het *Poppenspe(e)lkwartet* 'Heb jij voor mij de baby van Katrijn?': een spel vol afbeeldingen van poppenkastfiguren en geestige *spelscènes*.

De kaarten geven een beeld van de veelheid aan vormen van het *volkspopentheater* in Europa en Azië. In een bij het kwartet behorend boekje wordt nader ingegaan op de uiteenlopende *poppenspeltechnieken* en de diverse personages. Het spel is ook via ons **webwinkelje** te bestellen.

Acteur ...

is een toneel- of filmspeler. Hij maakt gebruik van houding, mimiek, geluid en gebaren. De stem speelt meestal een belangrijke rol. Een *acteur* of *actrice* hoeft niet altijd een mens te zijn. Het kan bijvoorbeeld ook een theaterpop zijn.

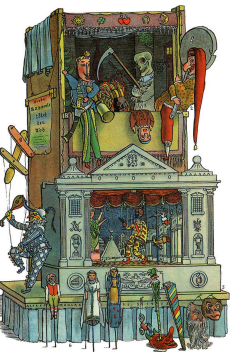
De *poppenspeler* kun je vergelijken met een directeur of artistiek leider van een *theatergezelschap*.

De poppenbaas heeft het voordeel dat al zijn 'acteurs' en spullen die 'acte de présence' moeten geven op het poppentoneel, vaak passen in één koffer, doos of *kist*. Dat geeft minder rompslomp.

In de oudheid had je een grappige figuur die *Maccus* heette. Zijn rol werd door komedianten gespeeld.

Zoek in het *poppentheater-abc* op in welke plaats deze *clown* zijn kluchten opvoerde.

* *Atella*, oude Romeinse stad in de buurt van Napels;
* *Athene*, hoofdstad van Griekenland.

Knipop

Op of om de knie van de poppenspeler is het hoofd van de pop bevestigd. De *amuseur public* vormt met zijn of haar onderbeen en voet het poppenlijf. Dat kan bloot zijn, of bekleed met een kous, broek of laars van de speler; vaak zie je ook toevoegingen als een jurkje, hesje, hoed, strik of sieraad.

Wordt deze manier van 'bespelen' door twee personen uitgevoerd, dan kan op subtiele wijze een samenspel ontstaan en driftig worden 'gevoetjevrijd'.

DoePAK-oplossingen

* De juiste antwoorden: *Nala Gareng* en *Atella*.